

Danuta Topa

Konteksty mobilności współczesnej edukacji

Streszczenie

W artykule przedstawiono konteksty mobilności akademickiej edukacji. Z szerokiego spektrum zagadnień omówione zostały dwa konteksty dotyczące korzyści wynikających z pobytu studentów w zagranicznej placówce. Pierwszy kontekst to korzyści akademickie związane z samą uczelnią przyjmującą, jakością oferowanych zajęć oraz relacjami pomiędzy studentami i wykładowcami. Drugi kontekst to nieakademickie korzyści, do których można zaliczyć aspekty zawodowe, kulturowe oraz szeroko pojęte względy osobiste.

Słowa kluczowe

jakość kształcenia, mobilność pozioma i pionowa, europejski wymiar edukacji

Contexts of modern educational mobility

Abstract

The text presents a discussion on the academic and non-academic contexts of student mobility. From the wide range of issues, two beneficial aspects of students' staying at foreign universities are highlighted. The first aspect, connected with the host university itself, is the quality of classes and relations between students and lecturers. The other, non-academic aspect, concerns the professional, cultural and personal benefits.

Key words

quality of education, academic mobility (horizontal and vertical), European dimension of education

Sytuacja szkół wyższych uległa w ostatnich dziesięcioleciach zmianie. Przede wszystkim mają one większą autonomię, mogą kształtować dowolnie profil nauczania, specjalizować się w kształceniu na poziomie licencjackim bądź magisterskim. Narzędziem, które ma zapewnić funkcjonowanie szkół wyższych na wysokim poziomie, jest tworzenie misji stanowiącej „w miarę skonkretyzowany zestaw dążeń i aspiracji”.

cji, obrazujący, czym instytucja powinna i mogłaby się stać”¹. Szkoły wyższe tworzą misję, by określić, jaką rolę pełnią w otoczeniu, obszar ich działalności rozszerzył się bowiem znacznie z chwilą podpisania w 1999 roku przez ministrów szkolnictwa wyższego Polski i 28 krajów europejskich Deklaracji Bolońskiej.

Do najważniejszych dokumentów regulujących wdrażanie Procesu Bolońskiego należą deklaracje i komunikaty ministrów odpowiedzialnych za szkolnictwo wyższe w poszczególnych państwach. Główną ideą Procesu Bolońskiego jest zwiększenie mobilności obywateli państw europejskich oraz wyrównanie jakości kształcenia poprzez stawianie kolejnych postulatów, mających przyczynić się do utworzenia Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Są nimi: łatwo czytelne i porównywalne stopnie, studia dwustopniowe, ECTS, mobilność studentów i pracowników, systemy zapewniania jakości kształcenia, europejski wymiar kształcenia, kształcenie ustawiczne, współpraca uczelni i studentów, działania poza Europą².

Realizacja postulatów Deklaracji Bolońskiej przebiega stopniowo i różni się w poszczególnych krajach. Wprowadzenie studiów dwustopniowych sprowadza się do podziału na I stopień trwający 3 lata i II stopień trwający 2 lata. Całkowity czas trwania studiów zamyka się przeważnie w pięcioletnim okresie. Inną formą wyrażania długości cyklu studiów jest wprowadzenie punktowego systemu rozliczania osiągnięć studentów (ECTS). Polega on na przyporządkowaniu poszczególnym przedmiotom liczby punktów, na podstawie oceny pracy studenta i zaliczeniu przez niego danego przedmiotu, przy czym odbywa się to także z udziałem samego studenta. System ten jest narzędziem akumulacji osiągnięć studentów, umożliwia bowiem zebranie całego dorobku naukowego studenta w różnych okresach, na różnych uczelniach i w różnych krajach. System ECTS wiąże się z ważnym postulatem Deklaracji, mianowicie, mobilnością studentów i pracowników. Sprzyjają jej specjalne programy finansowane przez Komisję Europejską. Najbardziej popularnym jest program Erasmus, w ramach którego studenci mogą wyjechać na pewien okres do innego kraju i kontynuować naukę w uczelni zagranicznej. Zrealizowanie części

¹ L. Białecki, *Misja*, [w:] *Jakość kształcenia w szkolnictwie wyższym. Słownik tematyczny*, red. M. Wójcicka, Warszawa 2001, s. 80.

² Z. Wójcik, *Misji dokument*, [w:] *Jakość kształcenia...*, dz. cyt.

studiów w innej uczelni określane jest mianem mobilności poziomej. Natomiast zmiana uczelni i często kierunku studiów po ukończeniu I stopnia to mobilność pionowa. Ze względu na możliwość poszerzenia kwalifikacji i lepsze dopasowanie do potrzeb rynku staje się ona obecnie coraz bardziej popularna. Inną formą mobilności jest współpraca uczelni z różnych krajów mająca na celu opracowanie wspólnych planów i programów studiów, co skutkuje tym, że studenci realizują część programu w uczelni partnerskiej, ma miejsce wymiana wykładowców między uczelniami, wspólnie prowadzone są prace i egzaminy dyplomowe, a absolwenci otrzymują „wspólny” dyplom. Z zagadnieniem mobilności związane jest także kształcenie ponad granicami. Student korzysta z usług edukacyjnych świadczonych przez uczelnię zagraniczną poprzez kształcenie na „odległość”. Uczelnia zagraniczna może również otworzyć filię w danym kraju lub przekazać uprawnienia do prowadzenia studiów uczelni krajowej, wspierając ją swoim autorytetem i dyplomami. Mobilności kształcenia sprzyja postulat wprowadzenia systemu „łatwo czytelnych” i porównywalnych stopni (dyplomów), realizowanych poprzez wydawanie suplementu do dyplomu. Zawiera on ogólną charakterystykę systemu szkolnictwa wyższego kraju, w którym prowadzone są studia, a także programu studiów oraz indywidualne osiągnięcia studenta. Od 2005 roku wydawany jest w dwóch językach – ojczystym oraz w języku międzynarodowym³.

Termin studia wyższe

oznacza kształcenie według określonego programu, które mogą podejmować osoby posiadające odpowiednie świadectwo ukończenia szkoły średniej, na ogół po dwunastu latach nauki w szkole, lub inne świadectwa potwierdzające kwalifikacje zawodowe bądź inne dokumenty poświadczające ukończenie wcześniejszych etapów nauki i/lub zdobycie doświadczenia. Studia mogą być prowadzone przez uniwersytety, wyższe szkoły zawodowe, kolegia, politechniki lub innego rodzaju uczelnie⁴.

Studia wyższe wymagają większego wkładu we własny dorobek naukowy oraz intelektualny. Jest to okres, w którym student pragnie

³ Tamże.

⁴ *Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS). Krótki przewodnik opracowany na podstawie przewodnika „Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów i Suplement do Dyplomu” wydanego w roku 2004 przez Komisję Europejską, oprac. E. Goszczyńska, Warszawa 2006, s. 26.*

wzbogacać własną wiedzę o nowe wiadomości, jak również poznawać nowe kierunki, które zachęcą go do podejmowania nowych działań na szczeblu kariery zawodowej oraz osobistej. Studia są szczególnym okresem w życiu każdego człowieka, tym bardziej że właśnie wtedy młodzi ludzie kształtują swój światopogląd. Biorąc pod uwagę fakt, że żyjemy w XXI wieku, nie sposób nie wspomnieć o fenomenie, jakim są studia zagraniczne, coraz bardziej znaczące w środowiskach akademickich. Współczesne społeczeństwa nie dziwi fakt zmiany miejsca w celach zarobkowych, osobistych czy edukacyjnych, ale warto wspomnieć o początkach tychże wyjazdów, mając na uwadze szczególnie względy edukacyjne.

B. Majerek dokonując analizy raportu CBOS *Młodzież 2008. Opinie i diagnozy* (nr 13) konstatuje:

Młodzież jest otwarta na nowe sytuacje i możliwości. W swoich planach życiowych uwzględnia zmianę miejsca zamieszkania, możliwość zmiany pracy i przekwalifikowania się oraz nie ma obaw przed założeniem własnej firmy. Wydaje się, że badani tolerują niepewność, nie przejmują się zagrożeniem bezrobociem, mają gotowe, alternatywne rozwiązania. Młodzi są zaangażowani, ale niestety tylko we własny rozwój, systematycznie bowiem spada liczba osób należących do jakichkolwiek organizacji społecznych. Z roku na rok wzrasta natomiast determinacja młodych w realizacji własnych celów, np. coraz więcej osób studiuje na 2 i 3 kierunkach, jednocześnie realizując staże zawodowe i szlifując przynajmniej 2 języki obce na kursach zagranicznych. Wydaje się, że taka bardzo silna koncentracja młodzieży na działaniach zmierzających do własnego rozwoju jest również sytuacją nową. Nigdy bowiem do tej pory nie było w Polsce tak dobrze wykształconego pokolenia młodych, którzy tak wiele inwestują w własną przyszłość⁵.

Obecnie studia zagraniczne mają swoje odzwierciedlenie w wielości wprowadzonych programów europejskich (choć nie tylko wiążących kraje Europy), ułatwiających studentom poruszanie się w środowisku akademickim wielu państw. Studia zagraniczne mogą przybierać dwojaką formę w zależności od czasu pobytu studenta za granicą. Obecna tendencja do podnoszenia kwalifikacji skłania młodych ludzi do podejmowania nauki w placówkach, w których otrzymają niezbędną wiedzę. Polscy studenci coraz częściej decydują się na wyjazd z ojczy-

⁵ B. Majerek, *Między rezygnacją a kreatywnością. Nowy portret młodego pokolenia*, „Pedagogika Społeczna” 2011, nr 1 (39), s.125–139.

stego kraju na cały okres studiów, lecz to wiąże się ogromnym nakładem finansowym, opuszczeniem rodziny oraz przyjaciół na dłuższy okres. Niejednokrotnie natomiast wyjazdy takie kojarzone są z dodatkowymi korzyściami, jak na przykład podróże poszerzające horyzonty, doskonalenie znajomości języków obcych, pogłębianie świadomości kulturowej czy nawiązywanie kontaktów międzykulturowych⁶.

Drugą formą studiów zagranicznych są wyjazdy do innych uczelni na określony czas w ramach wymiany studentów. Koszty podejmowania takiej nauki zazwyczaj pokrywane są w dużej mierze przez uczelnię macierzystą bądź inne instytucje zajmujące się wymianami studentów. Nie ulega wątpliwości, że

w związku z postępującymi procesami globalizacyjnymi, a co za tym idzie koniecznością wykształcenia w młodych ludziach specyficznych umiejętności pozwalających im na dobre funkcjonowanie w zmieniającym się świecie, zarówno międzynarodowa wymiana studencka, jak też odbywanie całego okresu studiów za granicą, staje się niezwykle ważnym zjawiskiem⁷.

Mobilność edukacji to bardzo szerokie spektrum zagadnień, stąd w niniejszych rozważaniach ograniczę się do poruszenia dwóch kontekstów dotyczących korzyści wynikających z pobytu studentów w zagranicznej placówce. Pierwszy kontekst to korzyści akademickie związane z samą uczelnią przyjmującą, jakością oferowanych zajęć oraz relacjami pomiędzy studentami i wykładowcami. Drugi kontekst to nieakademickie korzyści, do których można zaliczyć aspekty zawodowe, kulturowe oraz szeroko pojęte względy osobiste.

Jak wynika z badań przeprowadzonych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji⁸, wynikające z pobytu w zagranicznej uczelni korzyści od 85% do ponad 95% ankietowanych stypendystów ocenia na piątkę lub czwórkę. Autorzy przeprowadzonych badań doszukali się w wypowiedziach studentów pięciu aspektów świadczących o zadowoleniu ze studiowania w placówce zagranicznej:

⁶ M. Majorek, J. Wojniak, *Dwadzieścia lat „Erasmusa” – doświadczenia, perspektywy, wyzwania*, Kraków 2010, s. 2.

⁷ J. Godlewska, *Studenci zagraniczni jako szczególna grupa imigrantów*, „Polityka Społeczna” 2004, nr 3, s. 24.

⁸ *10 lat Erasmusa w Polsce 1998–2008*, red. E. Kolanowska, Warszawa 2008, s. 85.

1. Polscy studenci bardzo cenią sobie praktyczne pogłębianie wiedzy, dzięki czemu mogą ją umiejętnie wykorzystywać w dalszych działaniach.
2. Studiujący za granicą uświadamiają sobie gruntowność wykształcenia oferowanego przez polskie macierzyste uczelnie.
3. Stypendyści zwracają uwagę na rozwijanie samodzielności związanej z ilością pracy domowej niezbędnej do pogłębiania wiedzy teoretycznej.
4. Studenci dostrzegają znaczenie wyposażenia miejsc niezbędnych do jak najlepszej nauki, czyli laboratoriów, bibliotek i sal wykładowych oraz dostępność pomocy naukowych ułatwiających samokształcenie.
5. Studiujący za granicą podkreślają, że wiele uczelni europejskich charakteryzuje się dość swobodnym podejściem do studiowania, co jest doskonałą okazją do kształtowania samodyscypliny, odpowiedzialności oraz systematyczności.

Korzystanie z oferty edukacyjnej oferowanej przez uczelnię przyjmującą nie może ograniczyć się tylko do zamknięcia się w akademickim kampusie, ale winno skutkować postrzeganiem różnic panujących w systemach akademickich różnych krajów. Studenci w swoich sprawozdaniach z wymiany stwierdzili m.in.: „do niezaprzeczalnych pozytywów należą korzyści bezpośrednio wpływające z możliwości zdobywania wiedzy w innym kraju, spojrzenie na ten sam problem z innego punktu widzenia, reprezentowanego przez innych wykładowców, o innych wzorcach kulturowych”⁹. Studia za granicą stworzyły im „okazję do zdobycia wiedzy naukowej i doświadczenia w studiowaniu, [...] umożliwiły uczestniczenie w wykładach oraz konferencjach profesorów znanych na całym świecie”¹⁰.

Poruszając kontekst akademickich korzyści wynikających ze studiowania za granicą trudno nie zauważyć jeszcze jednej. W XXI wieku niezbędna jest znajomość co najmniej jednego języka obcego, a stu-

⁹ M. Omen, *Sprawozdanie z wymiany studenckiej w ramach programu Erasmus do Porto*, [w:] *Europejski wymiar edukacji w świetle projektu OSER – Erasmus. Polscy studenci w uczelniach Europy*, red. S. Szczurowska, M. Łopaciński, Warszawa 2007, s. 173.

¹⁰ I. Pieczętka, *Sprawozdanie z wymiany studenckiej w ramach programu Erasmus do Londynu*, [w:] *Europejski wymiar...*, dz. cyt., s. 178.

denci wyjeżdżający za granicę wykorzystują czas pobytu na doskonalenie języka. Program Erasmus wprowadził Intensywne Kursy Językowe Erasmusa (EILC, ang. Erasmus Intensive Language Courses) „specjalnie dla studentów uczestniczących w wymianie programu Erasmus w krajach, w których mówi się językami mniej rozpowszechnionymi”¹¹. W większości ankiet wypełnianych przez studentów obcowanie z językiem kraju przyjmującego jest wymieniane jako ogromna niewymierna korzyść. Studenci po powrocie do kraju oceniają swoje umiejętności językowe jako bardzo dobre i dobre, przy czym przed wyjazdem liczba stypendystów oceniających tak wysoko swoje umiejętności językowe była dwukrotnie mniejsza¹².

Rozpatrując kontekst nieakademickich korzyści wynikających ze studiowania w zagranicznych uczelniach można wymienić:

1. Względy zawodowe – blisko 90% studiujących twierdzi, że „okres studiów Erasmusa może okazać się pomocny w ich przyszłej karierze zawodowej”¹³, że „okres studiów w zagranicznej uczelni miał pozytywny wpływ na znalezienie pierwszej pracy”¹⁴. Dużą wartość doświadczenia międzynarodowego młodych ludzi, znajomość obsługi komputera i biegłość języka obcego dostrzega znacząca część pracodawców. Studiujący za granicą zbierają materiały potrzebne do napisania prac licencjackich i magisterskich, licząc, że zaowocuje to dobrymi ofertami pracy.

2. Korzyści kulturowe związane są z możliwością poznawania dziedzictwa kulturowego „kraju, do którego się przyjechało, ale także kulturę i zwyczaje swoich nowych przyjaciół”¹⁵. Przebywanie w innym kraju jest doskonałą do tego okazją, a obcowanie ze studentami z wielu krajów pozwala na zrozumienie różnorodności, kształtowanie tolerancji i poczucie wspólnotowości. Warto wspomnieć, iż według badań FRSE¹⁶ względy kulturowe są przedkładane nad akademickie przez studentów przyjeżdżających do Polski.

¹¹ *Erasmus w Polsce w roku akademickim 2007/2008*, red. M. Członkowska-Naumik, Warszawa 2009, s. 89.

¹² *10 lat Erasmusa...*, dz. cyt., s. 85.

¹³ Tamże.

¹⁴ Tamże, s. 86.

¹⁵ M. Omen, dz. cyt, s. 173.

¹⁶ *10 lat Erasmusa...*, dz. cyt., s. 86.

3. Względy osobiste, które można rozpatrywać przez pryzmat zmian zachodzących w życiu młodego człowieka, a dotyczą jego osobowości, związków, przyjaźni, zawieranych znajomości itp. Studenci podkreślają, że ze względu na konieczność radzenia sobie w obcym kraju zyskują większą pewność siebie, samodzielność, odpowiedzialność i dojrzałość. Poszerzenie horyzontów i poznanie nowej kultury skutkuje nowymi perspektywami na życie oraz pozyskaniem umiejętności adaptacji i zaradności życiowej¹⁷. Zmiany w sposobie postrzegania otaczającego świata i zawarte zagraniczne przyjaźnie to wartość dodana. Jedna z respondentek oświadczyła: „Kiedy na początku lipca 2009 opuściłam Półwysep Iberyjski, myślałam tylko o jednym: jak ponownie spotkać się z moimi europejskimi przyjaciółmi i to jak najszybciej”¹⁸.

Niedociągnięcia dotyczące międzynarodowych wymian studentów dotyczą raczej strony formalnej programu, dokumentacji bądź organizacji przyjęcia studentów przez uczelnię. Studenci, którzy wypełnili ankiety sporządzone przez FRSE, najczęściej wskazywali na takie problemy, jak znalezienie zakwaterowania i jego jakość; problemy językowe (zbyt słaba znajomość języka danego kraju), problemy finansowe; wysokie koszty utrzymania, zbyt późne przekazanie stypendium przez macierzystą uczelnię, trudności w ustaleniu odpowiedniego programu zajęć; konieczność zmian programu ze względu na brak niektórych zajęć, trudności we współpracy z administracją oraz wydziałem w uczelni przyjmującej, zła organizacja w uczelni przyjmującej, rozbudowana biurokracja, uciążliwe formalności na uczelni przyjmującej, różnice kulturowe, brak zainteresowania studentami na wymianie ze strony uczelni/wydziału przyjmującego, brak lub niewystarczająca pomoc ze strony opiekuna/ów na uczelni przyjmującej, długie oczekiwanie na wyniki egzaminów, dokumenty niezbędne do zaliczenia itp¹⁹.

¹⁷ *Its Your Europe. Living, Learning and Working. Anywhere In the EU*. European Comission, Directorate-General for Press and Communication, June 2003, s.13, zob: www.gdc-uk.org/.../EuropeanGuidanceItsyourLivingandwork.doc [dostęp 01.05.2010].

¹⁸ C. Venaill, *Erasmus i jego efekt „Kiss cool”*, zob: <http://www.cafebabelpl/article/32415/trans-erasmus-et-son-effet-kiss-cool.html> [dostęp 03.05.2010].

¹⁹ *Erasmus w Polsce...*, dz. cyt., s. 45.

Studenci mimo wielu pozytywnych stron wyjazdów zagranicznych zgłaszają również problemy, z jakimi muszą się zmierzyć podczas planowania podróży czy już samego pobytu w placówce przyjmującej. Wiele z nich związanych jest z sytuacją, gdy przedmioty ustalone w uczelni macierzystej nie mają swojego odpowiednika w placówce przyjmującej. Często okazuje się, że przedmioty oferowane przez uczelnię goszczącą były realizowane tylko w jednym semestrze (niekoniecznie w tym, na który wyjeżdża student), stąd konieczność znalezienia innych, ekwiwalentnych zajęć, które jednocześnie byłyby zgodne z zainteresowaniami stypendystów. Kolejną trudnością jest niedostateczna znajomość języka danego kraju. Dotyczy to w szczególności porozumiewania się w krajach, w których język ojczysty nie jest na tyle popularny, aby był powszechnie znany, a mieszkańcy nie władają dostatecznie językiem angielskim bądź innym popularnym w Europie. W Europejskiej Karcie na Rzecz Jakości Mobilności pojawia się zapis dotyczący reintegracji, który brzmi:

Po powrocie do kraju pochodzenia, a zwłaszcza po długotrwałym okresie mobilności, uczestnikom należy udzielić wskazówek dotyczących wykorzystania umiejętności i kwalifikacji zdobytych na wyjeździe. [...] należy zapewnić pomoc w reintegracji ze środowiskiem społecznym, edukacyjnym lub zawodowym w kraju pochodzenia, szczególnie osobom powracającym po długotrwałym okresie mobilności. Uczestnicy wraz z odpowiedzialnymi organizacjami powinni należycie ocenić zdobyte doświadczenie, aby stwierdzić, czy zakładane cele planu nauki zostały osiągnięte²⁰.

Niekoniecznie taka pomoc zostaje udzielona każdemu studentowi po przyjeździe do kraju, dlatego absolwenci próbują radzić sobie sami, wykorzystując do tego celu najczęściej Internet.

Obszernym źródłem informacji są blogi internetowe oraz fora przeznaczone dla studentów. Po kilku miesiącach pobytu zagranicą powrót do kraju może wiązać się z rozczarowaniem. Czas spędzony w innym kraju przepełniony jest wieloma pozytywnymi emocjami. To czas zwiedzania, podróży, poznawania innych ludzi, a wszystko to

²⁰ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/961/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie mobilności transnarodowej we Wspólnocie w celach edukacji i szkolenia: *Europejska Karta na rzecz Jakości Mobilności*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 30.12.2006, s. 9. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:PL:PDF> [dostęp 16.05.2010].

jest nowe, niepowtarzalne i, jak się często wydaje młodym, lepsze niż w kraju ojczystym. Powrót może okazać się nad wyraz trudny.

Jak już wcześniej wykazałam, program Erasmus wnosi wiele korzyści, szczególnie w życie studentów oraz osób korzystających z wymiany. Warto jednak zaznaczyć, iż projekt ten jako przejaw mobilności ma pozytywny wpływ na funkcjonowanie uczelni wyższych. Dzięki studentom promującym swoje uniwersytety w Europie inni mogą dowiedzieć się o systemie polskiego szkolnictwa wyższego. Wdrażanie postulatów programu w życie uczelni wymusza niejako podnoszenie jakości kształcenia w tych placówkach poprzez wprowadzanie interesujących przedmiotów, a przede wszystkim poprzez otwieranie kursów w językach obcych.

Liczba europejskich uczelni biorących udział w programie wymiany wzrasta z roku na rok, w roku 2007/08 było ich już 3153. W Polsce również zauważamy tendencje zwyżkową i w tym samym roku posiadało Kartę Uczelni Erasmusa²¹ 256 szkół wyższych²². Jak powiedział Przewodniczący Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich prof. dr hab. inż. T. Luty:

same uczelnie też korzystają z udziału w tym programie, przede wszystkim poprzez nawiązanie kontaktów współpracy z uczelniami zagranicznymi. Poza tym «zmusza» uczelnie do przyjrzenia się, jak kształcą inni, umożliwia także ocenę naszego kształcenia przez analizę tego, jak nasi studenci radzą sobie w uczelniach zagranicznych. Erasmus to program wymuszający na nas oferowanie kursów w języku angielskim, co zwiększa znacznie atrakcyjność uczelni na międzynarodowym rynku edukacyjnym²³.

Program stał się dobrym motywem do podjęcia rozmów pomiędzy uczelnianymi jednostkami co do poprawy jakości kształcenia, wniesienia innowacyjności systemu edukacji oraz promocji uczelni. Wszystkie uczelnie, które biorą udział w programie, opracowały „Deklarację po-

²¹ *Erasmus University Charter* nadawana przez Komisję Europejską. Jest to rodzaj certyfikatu umożliwiający uczelni ubieganie się o fundusze na konkretne działania przewidziane w programie. Uczelnie, które zamierzają brać udział w Erasmusie, są zobowiązane złożyć wniosek o Kartę do Komisji Europejskiej. Karta nadawana jest najczęściej na okres wieloletni. <http://erasmus.org.pl/index.php/ida/3/> [dostęp 18.05.2010].

²² *Erasmus – co to dla mnie znaczy? 20-lecie programu Erasmus w Polsce*, Warszawa 2007, s. 11.

²³ Tamże, s. 8.

lityki w programie Erasmus, (Erasmus Policy Statement EPS)”, która jest niezbędna do prawidłowego wprowadzenia założeń programu w życie uczelni. Zasadne zatem wydaje się podjęcie szeroko zakrojonych działań zmierzających do zwiększania mobilności akademickiej edukacji.

Bibliografia

- Bialecki L., *Misja*, [w:] *Jakość kształcenia w szkolnictwie wyższym. Słownik tematyczny*, red. M. Wójcicka, Warszawa 2001
- Erasmus w Polsce w roku akademickim 2007/2008*, red. M. Członkowska-Naumiuł, Warszawa 2009
- Erasmus – co to dla mnie znaczy? 20-lecie programu Erasmus w Polsce*, Warszawa 2007
- Godlewska J., *Studenci zagraniczni jako szczególna grupa imigrantów*, „Polityka Społeczna” 2004, nr 3
- Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS). Krótki przewodnik opracowany na podstawie przewodnika „Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów i Suplement do Dyplomu”* wydanego w roku 2004 przez Komisję Europejską, oprac. E. Goszczyńska, Warszawa 2006
- Its Your Europe. Living. Learning and Working. Anywhere In the EU*. European Comission, Directorate-General for Press and Communication, June 2003, s.13, www.gdc-uk.org/.../EuropeanGuidanceItsyourLivingandwork.doc [dostęp 01.05.2010]
- 10 lat Erasmusa w Polsce 1998–2008*, red. E. Kolanowska, Warszawa 2008
- Majerek B., *Między rezygnacją a kreatywnością. Nowy portret młodego pokolenia*, „Pedagogika Społeczna” 2011, nr 1 (39)
- Majerek M., Wojniak J., *Dwadzieścia lat „Erasmusa” – doświadczenia, perspektywy, wyzwania*, Kraków 2010
- Omen M., *Sprawozdanie z wymiany studenckiej w ramach programu Erasmus do Porto*, [w:] *Europejski wymiar edukacji w świetle projektu OSER – Erasmus. Polscy studenci w uczelniach Europy*, red. S. Szczurowska, M. Łopaciński, Warszawa 2007
- Pieczątka I., *Sprawozdanie z wymiany studenckiej w ramach programu Erasmus do Londynu*, [w:] *Europejski wymiar edukacji w świetle projektu OSER – Erasmus. Polscy studenci w uczelniach Europy*, red. S. Szczurowska, M. Łopaciński, Warszawa 2007

Wójcik Z., *Misji dokument*, [w:] *Jakość kształcenia w szkolnictwie wyższym. Słownik tematyczny*, red. M. Wójcicka, Warszawa 2001

Venaill C. *Erasmus- i jego efekt „Kiss cool”*, zob: <http://www.cafebabelpl/article/32415/trans-erasmus-et-son-effet-kiss-cool.html> [dostęp 03.05.2010]

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/961/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie mobilności trans narodowej we Wspólnocie w celach edukacji i szkolenia: *Europejska Karta na rzecz Jakości Mobilności*. [w;] Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 30.12.2006, <http://eur-lex.europa.eu/J-LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:PL:PDF> [dostęp 16.05.2010]

Danuta Topa – doktor nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki, zatrudniona od 1986 roku na stanowisku adiunkta w Katedrze Dydaktyki Instytutu Nauk o Wychowaniu w Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Zainteresowania naukowe skupiają się wokół procesu kształcenia pedagogów w kontekście motywacji wyboru studiów pedagogicznych, ich przebiegu oraz identyfikacji z zawodem, roli zawodowej nauczyciela akademickiego, przebiegu samostudiowania, a także współczesnych problemów związanych z nowoczesnym nauczaniem-uczeniem się w biegu życia człowieka.